

OBSERVAȚII CU PRIVIRE LA VIITOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ ȘI ÎN BULGARĂ

GH. BOLOCAN

În *Elemente sintactice slave în limba română* Eugen Seidel consideră că viitorul românesc este o categorie gramaticală de origine slavă. De la prima vedere surprinde ușurința cu care se formulează această concluzie. Fără a demonstra teza sa, în 1934 B. Conev¹ considera că viitorul cu *imam* în bulgară trebuie acceptat ca o influență românească, și nu invers.

Limba română dispune de câteva studii asupra viitorului. Structura acestui timp este, în general, binecunoscută atât în privința limbii literare, cât și în privința graiurilor populare². Trei dintre formele de viitor ne interesează cu precădere în observațiile ce urmează, și anume, tipurile: *voi cînta*, *am să cînt*, *o să cînt*. Părerii diferite, la cei care s-au ocupat de limba română, există mai ales în privința ultimei forme. Discuțiile purtate de romanisti în special vizează nu atât aspectul sintactic al formei *o să cînt*, cât mai ales lămurirea auxiliarului invariabil *o*. Aici părerile sînt împărțite. Unii consideră pe *o* ca reprezentînd pe *habeo* (habunt > au > o)³, iar alții ca provenind din *volet*⁴ (> oa > o). Această ultimă părere pare a fi acceptată de cei mai mulți dintre specialiști.

Structura viitorului în limba bulgară pune probleme mai multe decît în limba română. Toate gramaticile reproduc viitorul format din particula

¹ *История на български език*, Sofia, 1934, vol. II, p. 8.

² Cf. Alf Lombard, *Le futur roumain du type o să cînt* în « Bulletin linguistique publié par A. Rosetti » 1939, Buc., VII, p. 5—28; idem *Le verbe roumain*, Lund, 1954—1955.

³ Cf. Iorgu Iordan, *Limba română actuală. O gramatică a greșelilor*, Iași, 1943, p. 143: « Acest *o* vine, cu siguranță, de la pers. *a* 6-a »; iar în nota 3 citim: « Căci numai *au* s-a putut preface în *o* (printr-o asimilație reciprocă ». cf. și *Dialectele italiene de sud și limba română* în « Arhiva » din Iași, XXXV, nr. 3, 4, p. 194; « *Am să plec* (deci și *o să plec*, care reprezintă o variantă a formei moldovenești: *o* provine tot de la auxiliarul *a avea*, chiar dacă întîmpinăm dificultăți la explicarea prefacerii în *o* a unuia din aspectele de la indicativul prezent al acestui auxiliar) » *Stilistică morfologică* în « Buletinul Institutului de filologie română „Alexandru Philippide” » VII—VIII, p. 47; Sever Pop în *Grammaire roumaine*, Ber. a, 1948, p. 256, îl derivă pe *o* de la persoana a III-a sing. din *a* « La forme *a* (are) de la troisième personne du singulier est devenue *o*: *el are să facă* devient *el a să facă* et ensuite *o să facă* ». Cf. și I. Coteanu, *Elemente de dialectologie a limbii române*, București, 1961, p. 81.

⁴ « qui figure dans le futur du type *o* (o să cînt, o să cînti) etc » (Alf Lombard, *Le verbe roumain*, II, p. 258); cf. și *Le futur roumain du type o să cînt* în « Bulletin linguistique publié par A. Rosetti », București, VII, p. 12.